

ÖĞRETMEN EĞİTİMİ

27 Nisan 1967

Görüşmekte olduğumuz yasa tasarısı ilk öğretmen okullarında öğrenim süresinin uzatılmasını öngörmektedir. Öğrenim süresinin neden uzatılması gerektiği tasarı gerekçesinde şöyle açıklanmaktadır: “Köy öğretmeni köye uygarlığı götürecektir kim-sedir. Köy öğretmeni köyün sosyal ve ekonomik gelişmesinde liderlik rolünü oynayacak tek aydın kişidir. Köy öğretmeni bu rolünü oynayabilmesi için bir taraftan hem en az lise düzeyinde bir kültüre sahip olması gerekir, diğer taraftan da pratik yönlerle donatılmış olması gerekir.”

Köy öğretmenin köyde oynaması gereken rol hakkında yasa gerekçesinde söylenenlere katılıyoruz. Kanımca yalnız köy öğretmeni değil, ilçedeki, kasabadaki, şehirdeki öğretmen de toplumda aynı rolü oynamalıdır, oynayacak durumda bulunmalıdır. Öğretmeni yalnızca belirli saatlerde derse girip, belirli konular üzerinde çocuklara bilgiler veren bir insan olarak düşünmek bugünkü toplumlar için geçerli ve yerinde bir görüş değildir. Gerçekten kalkınan, ilerleme yolunda olan modern toplumlarda öğretmen, içinde bulunduğu toplumun, bu toplum ister köy, ister ilçe, kaza veya bir şehrin mahallesi olsun, bir liderlik rolünü oynamak durumundadır. Ama bu konuyu yalnızca öğrenimi uzatmak konusu olarak görmek yanlıştır. Öğretmenin gerek köyde, gerekse şehirde böyle bir liderlik rolünü oynayabilmesi için bazı koşulların gerçekleştirilmiş olması gerekir. Öğretmen, gerçekten planlı, toplumun her kesimi demokratik esaslar üzerine dayandırılmış bir toplum düzeninde ancak böyle bir liderlik rolü oynayabilir.

İkincisi, hiç değilse asgari koşulların gerçekleşmesi gerekir, öğretmenin bu görevleri yerine getirebilmesi için. Oysa bugün ülkemizde öğretmenlik, hele köy öğretmenliği can güvenliği bakımından bile en tehlikeli bir meslek haline gelmiş görünüyor. Gün geçmiyor ki, gazetelerde, şu köyde, bu köyde öğretmenin dövüldüğünü, yolunun kesildiğini veya evinin saldırıya uğradığını okumayalım. Öğretmenin daha can güvenliğini bile bir Devlet olarak sağlayamazken o öğretmenden köyde bu gerekçede yazılı rolü oynamasını nasıl bekleyebiliriz.

Şehirlerde ise, öğretmenlerin okuduğu gazete, dergi veya siyasi düşünceleri, felsefi görüşleri bakımından ne derece baskı altına alındıkları bu Mecliste kaç kere tartışıldı ve eleştiri konusu oldu. Bu bakımdan, bir taraftan öğretmenlerin bu kadar siyasi bir baskı altında tutulduğu bir ortamda, diğer taraftan can güvenliğinin bile sağlanmadığı bir ortamda öğretmenlerimizden bu gerekçede çok doğru olarak belirtilen görevleri, rolleri beklememiz boşuna olur. Öğretmenin, özellikle bu tasarı dolayısıyla söz konusu olan köy öğretmenin gerekçede belirtilen, toplumda liderlik rolünü oynayabilmesi için hem biraz önce özetlediğim koşulların toplum düzeninde ortaya çıkması gerekir, hem de, öğretmen yetiştiren okulların eğitim sistemine

bakmak gerekir. Okul içi koşullar bakımından sorun yalnızca öğrenim süresinin uzatılması sorunu değildir. Her şeyden önce öğretmen okullarında verilen öğrenimin ve eğitimin içerik ve niteliği sorunudur. Bu gerekçede belirtilen nitelikteki köy öğretmenlerini kapatılmış olan köy enstitüleri yetiştiriyordu. İş içinde öğretim, toplumla sıkı ilgi halinde bir öğretim sistemi gerçekleştirilmedikçe öğrenim süresini bir yıl, iki yıl, isterseniz beş yıl uzatın, istenilen sonuç elde edilemeyecektir. Tekrar ediyorum; sorun bir yıl sorunu değildir, verilen eğitimin niteliği, içeriği sorunudur ki, bunu da kapatılmış olan ve bugün hâlâ açılmak istenmeyen köy enstitüleri vermekte idi zamanında.

Öğrenimin uzatılmasının gerekçesi olarak belki şöyle bir mantık yürütülüyor: Mademki köy öğretmeni bir taraftan en az lise düzeyinde bir kültüre sahip olmak, diğer taraftan da pratik becerilere sahip olmak zorundadır, öyle ise süreyi uzatmak gerekir. Diğer bir gerekçe de şu olabilir: İlk öğretmen okulları mezunlarının lise mezunlarıyla aynı uygulamayı görebilmesi, yüksek okullara ve üniversitelere girebilmesi için de öğrenim süresinin uzatılması gerekir, denilebilir. Oysa 4 ve 7 yıla çıkarmadan, 3 ve 6 yıl bırakılarak yine lise düzeyinde bir öğretim verilebilir. Çünkü bir taraftan süre aynıdır, her ikisinde de 11 yıl oluyor, ikincisi, bu 11 yılda öğretmen okullarında aynı zamanda pratik eğitim de veriliyor, denilirse; biz de yanıt olarak diyebiliriz ki; evet ama 11 yıllık eğitim ve öğretimde bulunan liselerde bugün artık bütün gün öğretim yapan liseler hemen hemen yok gibidir, ikili öğretim yapılmaktadır. 11 yıllık lise öğretimi yarım gün olarak yapılmaktadır. İlk öğretmen okulları tam gün öğretimde bulunduğuna göre on bir yıllık bir süre içinde iyi bir organizasyon, iyi bir öğretim ve eğitim sistemi uygulanırsa hem gerekli pratik bilgileri, hem de genel kültürü vermek mümkün olur ve süre de liselerin süresine eşit olduğuna göre, ilk öğretmen okulları mezunlarına yüksek okullara ve üniversiteye girme hakkı da tanınabilir ve tanınmalıdır.

Bütün bu nedenlerle biz komisyonun raporundaki öneriden çok, Hükümetin getirdiği metni, yani ilkokul mezunlarının girdiği öğretmen okullarında sürenin en az altı yıl, diğerlerinde en az üç yıl olarak kalmasını, öğretim süresinin açıkladığım nedenlerle uzatılmasına gerek olmadığını belirtmek isterim. Kaldı ki, daha önce de bu kürsüden belirtildiği üzere bu öğretim süresini uzatmak, aslında öğretmen sıkıntısı çekilen ülkemizde bu sıkıntıyı daha da artıracaktır. Oysa ülkemizde biran önce öğretmen sayısının fazlaşması gerekmektedir ve bu öğretmenlerin iyi yetiştirilmesi gereği, açıkladığım gibi, öğretimin uzatılması için bir gerekçe oluşturmaz.

*

[Konu üzerine ikinci konuşma]

Sayın Bakanın iç açıcı rakamlar diye okuduğu rakamları dinledikten sonra, bütünü ile eğitim konusunun ne kadar önemli olduğu bir kere daha ortaya çıktı. Öncelikle şunu açıklamak isterim: Biz, yani Türkiye İşçi Partisi gerek eğitim konusunda ve gerekse ülkenin diğer kalkınma sahaları konusunda gelişme hızlarını, var olan koşulları eleştirirken hiçbir gelişme olmuyor demiyoruz. Zaten bugün dünyada hiçbir gelişme kaydetmeyen hiçbir ülke yoktur. En gerisinde bile muhakkak bir gelişme

vardır. Hiçbir gelişme olmaması doğaya aykırı bir şeydir. Bu bakımdan böyle bir iddia yok zaten.

Gelişme konusundaki rakamlar iç açıcı mıdır, değil midir konusunda bir karar verirken iki soruya açık seçik yanıt vermek gerekir. Bunlardan birincisi, Türkiye'nin kabul edilebilir bir süre içinde çağdaş uygarlık düzeyine yetişebilmesi için gerekli hızla bir gelişme kaydedilebilmekte midir? Bu gerekli oran kaydedilemiyorsa hiç değilse Türkiye koşulları içinde mümkün olan azami gelişmeyi sağlayabiliyor mu? Önce buna yanıt vermek gerekir.

Ve bugün bu iki soruya da de evet diyemeyiz. Bir kere şu rakamın korkunçluğu üzerinde Sayın Meclisin dikkatini çekmek isterim. Ulusal Kurtuluş Savaşımızı verdiğimizden bu yana yarım yüzyıla yakın bir zaman geçmiş ve toplumumuzda okur-yazarların oranı yalnızca yüzde 48. Yani bugünkü nüfusun hâlâ yansından fazlası, bıraktık şu düzeyde, bu düzeyde eğitimi, kültürü, okuma-yazma bilmiyor. Oysa, dünyadaki diğer toplumlara baktığımız zaman okuma-yazma bilmezliğin ortadan kalkması en asgari bir koşul olarak beliriyor. Ortada böyle korkunç bir rakam varken, nasıl olur da iç açıcı rakamlardan söz edebiliriz?

Tasarı üzerindeki görüşmeler 4 Mayıs 1968 Perşembe günü yapılan 96. birleşimde tamamlandı ve öğretim süresi uzatılarak ve üniversiteye girebilme hakkı tanınarak kabul edildi.

TİP Parlamentoda, Cilt 3, Sayfa 285-288